

Özel Muhakeme Usulleri

- Gaipilerin Yargılanması
- Kaçakların Yargılanması
- **Seri Muhakeme Usulü**
- **Basit Yargılama Usulü**
- Uzlaştırma
- Müsadere Usulü
- Özel Yetki İçeren Diğer Muhakeme Usulleri

Gaiplerin Yargılanması

Ceza Muhakemesinde Gaip Kime Denir

- Bulunduğu yer bilinmeyen veya yurt dışında bulunup da yetkili mahkeme önüne getirilemeyen veya getirilmesi uygun bulunmayan sanık « **gaip** » sayılır (m.244/1).
- Gaip sanığın, hakkında dava açıldığından çoğu kez haberi yoktur. Bu nedenle de, duruşmaya gelemez.
- Ancak, sanık davadan haberdar olsa dâhi duruşmaya getirilemiyor veya getirilmesi uygun bulunmuyorsa, yine gaip sayılır.
- Adresi bilinmeyen gaibe, mahkeme önüne gelmesi veya adresini bildirmesi hususları uygun bir iletişim aracıyla ihtar edilir (m. 245).

Gaiplik

Saniğın yokluğu

- **Gaiplik, saniğın yokluğundan farklıdır.**
- Saniğın yokluğunda, yargılama makamının saniğa ulaşması her zaman mümkündür. CMK'da öngörülen saniğın yokluğu hallerinde (m. 194, 195, 196, 200, 204) kendisine ulaşılabilen ve duruşmada hazır bulundurulması mümkün olan bir sanık vardır.
- Gaiplikte ise, saniğa ulaşamamaktadır. Gaip, **kendisiyle iletişim kurulamayan ve gerektiğinde zor kullanılarak dâhi mahkemeye getirilemeyen sanıktır.**
- Mahkeme, saniğa ulaşabiliyorsa «**saniğın yokluğu**»; ulaşamıyorsa «**gaiplik**» söz konusudur.

Gaip Sayılan Bir Sanığın Yargılaması Nasıl Yapılır

- **Gaip hakkında duruşma açılmaz (m. 244/2).**
- Mahkeme, delillerin ele geçirilmesi veya korunması amacıyla gerekli işlemleri yapar. Örneğin arama ve elkoyma tedbiri uygulanabilir. Bu işlemler naip hâkim veya istinabe olunan mahkeme aracılığıyla da yapılabilir (m. 244/2).
- Bu işlemler sırasında sanığın müdafii veya kanunî temsilcisi veya eşi hazır bulunabilir. **Gerektiğinde**, mahkemece barodan bir müdafî görevlendirilmesi istenir.
- **Gaip hakkında tutuklama kararı verilemez.** Mahkeme, gaip olan sanık hakkında duruşmaya gelmesi hâlinde tutuklanmayacağı hususunda bir güvence belgesi verebilir ve bu güvence koşullara bağlanabilir (m. 246/1).
- Sanık, hapis cezası ile mahkûm olur veya kaçmak hazırlığında bulunur veya güvence belgesinin bağlı olduğu koşullara uymazsa belgenin hükmü kalmaz (m. 246/2).

Kaçakların Yargılanması

Kaçak kimdir?

- Hakkındaki soruşturma veya kovuşturmanın sonuçsuz kalmasını sağlamak amacıyla yurt içinde saklanan veya yabancı ülkede bulunan ve bu nedenle Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından kendisine ulaşılamayan kişiye «**kaçak**» denir (m.247/1).
- Ancak, sadece bu durumun varlığı nedeniyle kişi kaçak olarak nitelendirilemez; **kişinin kaçaklık sıfatını kazanabilmesi için m.247/2'de öngörülen usulün izlenmesi gerekir.**

**Kaçaklık Sıfatı İçin
Gerekli Şartlar
(m.247/2)**

**Soruşturma veya
kovuşturma konusunun
m. 248/2'de belirtilen
suçlardan oluşması**

**Zorla getirme
kararının sonuçsuz
kalması**

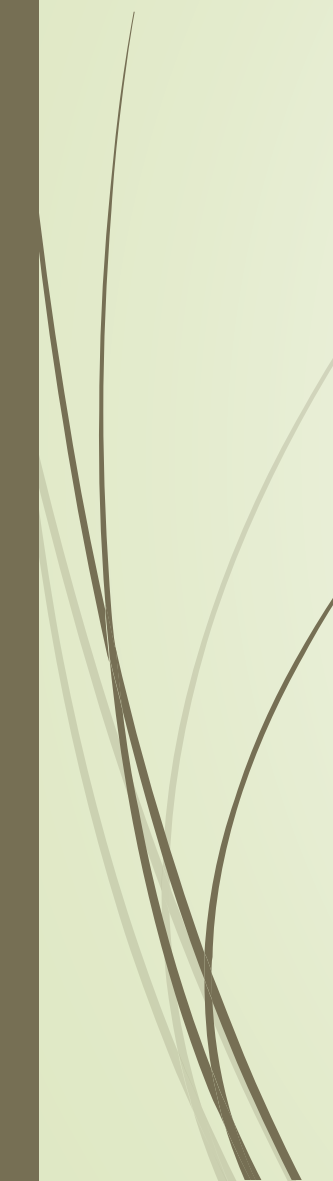
**Gazete ile ya da
şüpheli/sanığın
konutunun kapısına
asılmak suretiyle çağrı
ilanı vermek**

**Bu işlemlerin yerine
getirildiğine ilişkin
düzenlenen tutunaktan
itibaren 15 gün içinde
başvurulmaması**

**Cumhuriyet
savcısı
veya
mahkemenin
kararı**

Kaçaklık Statüsü Bakımından Öngörülen Suçlar

1. Soykırım ve insanlığa karşı suçlar (TCK madde 76, 77, 78)
2. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (TCK madde 79, 80)
3. Hırsızlık (TCK madde 141, 142)
4. Yağma (TCKmadde 148, 149)
5. Güveni kötüye kullanma (TCK madde 155)
6. Dolandırıcılık (TCK madde 157, 158)
7. Hileli iflas (TCK madde 161)
8. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (TCK madde 188)
9. Parada sahtecilik (TCK madde 197)
10. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (TCK madde 220)
11. Zimmet (TCK madde 247)

-
-
- 12. İrtikâp (TCK madde 250)**
 - 13. Rüşvet (TCK madde 252)**
 - 14. İhaleye fesat karıştırma (TCK madde 235)**
 - 15. Edimin ifasına fesat karıştırma (TCK madde 236)**
 - 16. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (TCK madde 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308)**
 - 17. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313)**
 - 18. Silahlı örgüt (madde 314) veya bu örgütlere silah sağlama (TCK madde 315)**
 - 19. Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk (TCK madde 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337)**
 - 20. Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları**
 - 21. Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında tanımlanan zimmet suçu**
 - 22. Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar**
 - 23. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar**

Kaçak Sıfatına Sahip Bir Sanığın Yargılaması Nasıl Yapılır

- Kaçak hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılabilir. Ancak, daha önce sorgusu yapılmamış ise, mahkumiyet kararı verilemez (m. 247/3).
- Duruşma yapılan hâllerde kaçak sanığın müdafii yoksa, mahkeme barodan bir avukat görevlendirilmesini ister (m. 247/4).
- Kaçak hakkında 100 üncü ve sonraki maddeler gereğince, sulh ceza hâkimi veya mahkeme tarafından yokluğunda tutuklama kararı verilebilir (m. 248/5).
- Mahkeme, kaçak olan sanık hakkında duruşmaya gelmesi hâlinde tutuklanmayacağı hususunda bir güvence belgesi verebilir ve bu güvence koşullara bağlanabilir (m. 248/7).

Kaçaklar Hakkında Özel Elkoyma Tedbiri

- Kaçağın Cumhuriyet savcısına başvurmasını veya duruşmaya gelmesini sağlamak amacıyla **Türkiye'de bulunan mallarına, hak ve alacaklarına** amaçla orantılı olarak **Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi veya mahkeme kararıyla elkonulabilir** ve **gerektiğinde idaresi için kayyım atanır**. Elkoyma ve kayyım atama kararı müdafiine bildirilir (m. 248/1).
- Elkonulan mal, hak ve alacakların korunmasında, **elkoymaya ilişkin hükümler uygulanır**. Tedbirlere ilişkin kararların özetinin bir gazetede ilânına sulh ceza hâkimince veya mahkemece karar verilebilir (m. 248/3)
- Kaçak **yakalandığında veya kendiliğinden gelerek teslim olduğunda** **elkoymanın kaldırılmasına karar verilir** (m. 248/4).
- Sulh ceza hâkimi veya mahkeme elkoymaya karar verdiğinde, kaçağın yasal olarak bakmakla yükümlü bulunduğu yakınlarının alınan tedbirler nedeniyle yoksulluğa düşebileceklerini saptarsa, bunların geçimlerini sağlamak üzere, elkonulan mal varlığından sosyal durumları ile orantılı miktarda yardımda bulunulması konusunda kayyıma izin verir (m. 248/6).

**SERİ MUHAKEME
USULÜ
(m. 250)**

Seri Muhakeme Usulünün Mahiyeti

- Seri muhakeme usulü, 17.10.2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanunla ceza muhakemesi sistemine dâhil olmuştur.
- Bu usul, **bir tarafta şüpheli diğer tarafta savcılık ile hüküm ve denetim makamı olarak mahkeme**nin bulunduğu bir süreci ifade etmektedir.
- Belirli bir önem derecesinin altındaki suçlarda **muhakeme sürecinin formalitelerden arındırılmasını** ve **kısaltılmasını**, işlenen **suçlara kısa süre içinde etkili ve orantılı bir karşılık verilerek** bozulan kamu düzeninin yeniden sağlanmasını amaçlamaktadır.

Seri Muhakeme Usulünün Ön Şartları

**Katalog Suçların
Varlığı**
(m. 250/1-
a,b,c,d,e)

**Toplanan Delillerin
Suçun İşlendiği
Hususunda Yeterli
Şüphe Oluşturması**

**Kamu Davasının
Açılmasının
Ertelenmesine
Karar Verilmemesi**
(m. 250/1)

Seri Muhakeme Usulünün Uygulanabileceği Suçlar

- Hakkı olmayan yere tecavüz (madde 154, ikinci ve üçüncü fıkra)
- Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (madde 170)
- Trafik güvenliğini tehlikeye sokma (madde 179, ikinci ve üçüncü fıkra)
- Gürültüye neden olma (madde 183)
- Parada sahtecilik (madde 197, ikinci ve üçüncü fıkra)
- Mühür bozma (madde 203)
- Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan (madde 206)
- Kumar oynanması için yer ve imkan sağlama (madde 228, birinci fıkra)
- Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması (madde 268)
- 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun 13 üncü maddesinin birinci, üçüncü ve beşinci fıkraları ile 15 inci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen suçlar
- 6831 sayılı Orman Kanununun 93 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen suç
- 1072 sayılı Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makinaları Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde belirtilen suç
- 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde belirtilen suç

Seri Muhakeme Usulü Süreci

Şüpheliye Teklifte
Bulunulması

-Teklif sırasında **müdafî bulundurulma zorunluluğu** vardır.

-Teklif etmek amacıyla yakalama emri veya zorla getirme kararı verilemez.

Şüphelinin Kabul
Etmesi

-Şüpheli bu usulün uygulanmasını **kabul ederse** usul uygulanabilir.

-Teklif kabul edilmemiş olsa bile, şüpheli iddianame düzenlenene kadar bu usulün uygulanması talep edebilir.

Talepname
Düzenlenmesi
(m. 250/8)

-Seri muhakeme usulünde uygulanacak yaptırım Cumhuriyet savcısı tarafından belirlenecektir.

-Şartlarının bulunması halinde belirlenen yaptırımın seçenek yaptırımlara çevrilmesi veya ertelenmesi ya da HAGB kararı verilmesi mümkündür.

Mahkemenin
Hüküm Kurması

-**Talep yazısı** üzerine mahkeme, «müdafî huzurunda» şüpheliyi dinler.

-Mahkeme, dokuzuncu fıkrafta belirtilen şartlar gerçekleştiği takdirde, talep yazısında belirtilenden daha ağır olmamak üzere hüküm kurar.

Talep Yazısının Cumhuriyet Başsavcılığına İadesi

- Sekizinci fıkraya aykırı olarak düzenlendiği, belirlenen yaptırımda maddi hata yapıldığı, yaptırım hakkında 231 inci veya Türk Ceza Kanununun 50 nci ve 51 inci maddelerinin uygulanmasında objektif koşulların gerçekleşmediği ya da teklif edilen cezanın mahiyetine uygun bir güvenlik tedbiri belirtilmediği anlaşılan talep yazısı, eksikliklerin tamamlanması amacıyla mahkemece Cumhuriyet başsavcılığına iade edilir. Cumhuriyet savcısı tarafından eksiklikler tamamlandıktan ve hatalı noktalar düzeltildikten sonra talep yazısı yeniden düzenlenerek mahkemeye gönderilir (m. 250/8).

Talep Yazısının (Talepnamenin) Mahkeme Tarafından Değerlendirilmesi

- Talep yazısı üzerine mahkeme, şüpheliyi dinler. Şüphelinin mahkemede dinlenilmesi sırasında müdafii de hazır bulunmalıdır. **(Zorunlu Müdafilik)**
- Mazeretsiz olarak mahkemeye gelmeyen şüpheli, bu usulden vazgeçmiş sayılır.
- Mahkeme, talep yazısı üzerine şu hususlar üzerinde inceleme yapacaktır (m. 250/9):
 - ✓ Soruşturma konusu suçun, seri muhakeme usulü uygulanabilecek suçlardan (m. 250/1) olup olmadığı
 - ✓ Usulüne uygun bir teklif ve kabulün bulunup bulunmadığı
 - ✓ Dosyadaki mevcut delillere göre mahkûmiyet kararı verilmesi gerekip gerekmediği
- Mahkeme bu üç hususu yerinde bulursa, **talepte belirlenen yaptırımdan daha ağır olmamak üzere** dört ila yedinci fıkra hükümleri doğrultusunda hüküm kurar.
- Mahkemece kurulan bu hüküm itiraza tabidir (m. 250/14).
- Bu husustan herhangi birinin sağlanmadığı durumda, mahkeme talebi reddeder ve soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla dosyayı C. Başsavcılığına gönderir (m. 250/9).

Kabul Beyanı Delil Olarak Kullanılabilir Mi?

- Seri muhakeme usulünün herhangi bir sebeple tamamlanamaması veya soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi hâllerinde, şüphelinin seri muhakeme usulünü kabul ettiğine ilişkin beyanları ile bu usulün uygulanmasına dair diğer belgeler, takip eden soruşturma ve kovuşturma işlemlerinde delil olarak kullanılamaz (m. 250/10).

Seri Muhakeme Usulünün Uygulanmayacağı Haller

- Suçun iştirak hâlinde işlenmesi durumunda **şüphelilerden birinin bu usulün uygulanmasını kabul etmemesi hâlinde** seri muhakeme usulü uygulanmaz. Seri muhakeme usulü, bu kapsama giren bir suçun, **kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte** işlenmiş olması hâlinde uygulanmaz. (m. 250/11).
- Seri muhakeme usulü, **yaş küçüklüğü** ve **akıl hastalığı** ile **sağır ve dilsizlik** hâllerinde uygulanmaz (m. 250/12).
- Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle **şüpheliye ulaşılamaması hâlinde**, seri muhakeme usulü uygulanmaz (m. 250/13).
- **Kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmesi** durumunda seri muhakeme usulü uygulanmaz (m. 250/1).

Mahkeme Nezdinde Talebin İncelendiği Safhanın Niteliği Nedir

- Mahkeme nezdindeki inceleme ve karar verme süreci **soruşturma evresi** içerisinde düşünölmelidir.
- Cumhuriyet savcısının **talep yazısını**, muhakemeyi kovuşturma evresine intikal ettiren bir çeşit **dava açan belge olarak nitelememek gerekir**.

Basit Yargılama Usulü (m. 251)

Basit Yargılama Usulünün Mahiyeti

- Basit yargılama usulü, 17.10.2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanunla ceza muhakemesine dahil olan yeni bir kurumdur.
- Bu usul, yargının iş yükünün artması dolayısıyla bazı suçlar yönünden alternatif yargılama usulü olarak öngörülmüştür. Böylece, yargının iş yükünün hafifleyeceği ve ağır suçların yargılanmasına daha fazla vakit ve emek ayrılabilceği değerlendirilmektedir.
- **Duruşmasız yargılama usulü** olarak da ifade edilebilecek bu usul bazı basit suçlarda uygulama imkanı bulmaktadır.
- Basit yargılama usulü, katalog halinde sayılan ve sadece asliye ceza mahkemesinin madde bakımından yetkisine giren bazı suçlar bakımından uygulanabilecektir.
- Basit yargılama usulüne ilişkin hükümlerin **1.1.2020 tarihinden itibaren uygulanması** öngörülmüştü (Geçici Madde 5/1-c). Ancak Anayasa Mahkemesi bu düzenlemeyi önce «kovuşturma evresine geçilmiş», bilahare «hükme bağlanmış» dosyalar açısından iptal etmiştir.

Basit Yargılama Usulünün Ön Şartları

İddianamenin
Kabul Edilmesi

Belli Suçların Varlığı

Duruşma Gününün
Belirlenmemiş
Olması

Adli para cezasını
ve/veya üst sınırı iki yıl
veya daha az süreli hapis
cezasını gerektiren suçlar

Basit Yargılama Usulünün Uygulanması

- ❖ Mahkeme bu usulü uygulamayı kabul ederse, iddianame; sanık, mağdur ve şikayetçiye tebliğ edilerek, beyan ve savunmalarını 15 gün içinde yazılı olarak bildirmeleri istenir (m. 251/2).
- ❖ Tebligatta **duruşma yapılmaksızın hüküm verilebileceği** hususu da belirtilir. Ayrıca, toplanması gereken belgeler, ilgili kurum ve kuruluşlardan talep edilir (m. 251/2).
- ❖ Beyan ve savunma için verilen süre dolduktan sonra **mahkemeye duruşma yapılmaksızın ve Cumhuriyet savcısının görüşü alınmaksızın**, Türk Ceza Kanununun 61. maddesi dikkate alınmak suretiyle, 223. maddede belirtilen kararlardan birine hükmedilebilir. Mahkûmiyet kararı verildiği takdirde sonuç ceza 1/4 oranında indirilir (m. 251/3).
- ❖ Mahkemeye, koşulları bulunması hâlinde; **kısa süreli hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilebilir** veya **hapis cezası ertelenebilir** ya da uygulanmasına sanık tarafından yazılı olarak karşı çıkılmaması kaydıyla **hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir** (m. 251/4).

Kanun Yolu

- Basit yargılama usulüne göre verilen hüküm itiraz kanun yoluna tabidir.
- Bir son karar olmasına rağmen itiraza tabi kılınması (m. 267/1) nedeniyle de, hükümde itiraz usulü ile itirazın sonuçlarının belirtilmesi özellikle önem taşımaktadır.
- Süresi içinde itiraz edilmeyen hükümler kesinleşir (m. 251/5; m. 252/1).

Yargılamanın Duruşmalı Olarak Yapılması

- Basit yargılama usulüne tabi uyuşmazlıklarda, iki halde genel hükümlere göre yargılamaya devam edilmesi söz konusudur:
 1. Basit yargılama usulü devam ederken: Mahkemece gerekli görülmesi hâlinde bu madde uyarınca hüküm verilinceye kadar her aşamada duruşma açmak suretiyle genel hükümler uyarınca yargılamaya devam edilebilir (m. 251/6).
 2. Basit yargılama usulüne göre verilen hükme itiraz üzerine, hükmü veren mahkemece duruşma açılır ve genel hükümlere göre yargılamaya devam olunur.
 - Bu hallerde taraflar gelmese bile duruşma yapılır ve yokluklarında 223. madde uyarınca hüküm verilebilir. Taraflara gönderilecek davetiyede bu husus yazılır (m. 252/2).
 - İtiraz üzerine duruşmalı yargılama yapan mahkeme hüküm verirken, itiraz öncesinde basit yargılama usulüne göre verdiği hükümle bağlı değildir. Ancak, itirazın sanık dışındaki kişiler tarafından yapıldığı hallerde, sonuç cezada yapılmış olan dörtte bir oranındaki indirim korunur (m. 252/3).
 - İtiraz üzerine verilen hükmün sanık lehine olması hâlinde, bu hususların itiraz etmemiş olan diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa bu sanıklar da itiraz etmiş gibi verilen kararlardan yararlanır (m. 252/4).

Basit Yargılama Usulünün Uygulanmayacağı Haller

- Basit yargılama usulü aşağıdaki hallerde uygulanmaz (m. 251/7,8):
 - a. Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik hâlleri
 - b. Soruşturma veya kovuşturma yapılması izne ya da talebe bağlı olan suçlarda
 - c. Bu kapsama giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde

Uzlaştırma (m. 253 – 255)

Uzlaştırma Nedir

- **Onarıcı adalet** ve **yargının iş yükünün azaltılması** araçlarından biri olan ve esas olarak soruşturma evresinde uygulanan uzlaştırma, uyuşmazlığın «**muhakeme dışı**» yollardan (**alternatif çözüm uyuşmazlığı yolu olarak**) çözölerek muhakemenin sona ermesini sağlamaya yönelik bir kurumdur.
- şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaşarak muhakemenin ilerlemesine engel olmaktadır; bu yönölle uzlaştırmanın sağlanmış olması aynı zamanda bir «**muhakeme engeli**»dir.

Uzlaştırma İle Hedeflenen Hususlar

- Uzlaştırmada, mağdur, uyuşmazlığın çözümlenmesinde aktif bir rol üstlenmekte, **kendi iradesinin de etkili olduğu bir sonuç ortaya çıkmakta**, kabul edebileceği bir çözüm üzerinde fail ile anlaşmaya varmakta; bu suretle **intikam alma duygusu da ortadan kalktığı için «toplumsal barış»** yeniden sağlanmaktadır.
- Uzlaştırma, **mağdurun uğradığı zararın suçun işlenmesinden hemen sonra tazmin edilebilmesi imkanı doğurur.**
- Uzlaştırmayla mahkumiyet riski ortadan kalkmakta, **cezaevlerinin kişi üzerinde yarattığı olumsuz etkiler daha başlangıçta bertaraf edilmekte**, failin toplum ile yeniden bütünleşmesine imkan sağlanmaktadır.
- Uzlaştırma ile **yargı mercilerinin iş yükü hafiflemektedir.**

Hangi Suçlarda Uzlaştırma Mümkündür (m. 253/1).

1. Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar
2. Kasten yaralama (üçüncü fıkra hariç, TCK m. 86; 88)
3. Taksirle yaralama (m. 89)
4. Tehdit (m. 106/1)
5. Konut dokunulmazlığının ihlali (m. 116)
6. İş ve çalışma hürriyetinin ihlali (madde 117, birinci fıkra; madde 119, birinci fıkra (c) bendi)
7. Hırsızlık (m. 141)
8. **Güveni kötüye kullanma* (m. 155)**
9. Dolandırıcılık (m. 157)
10. **Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi* (madde 165)**
11. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (m. 234)
12. Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç m. 239)
13. Mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması koşuluyla, suça sürüklenen çocuklar bakımından ayrıca, üst sınırı üç yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlar.

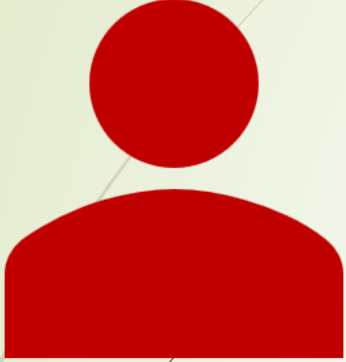
Uzlaştırma Hükümlerinin Uygulanamayacağı Suçlar

- Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, **kanunda açık hüküm bulunması gerekir** (m. 253/2).
- Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, **cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez** (m. 253/3).
- Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, **bu kapsama girmeyen bir başka suçla birlikte «aynı mağdura karşı» işlenmiş olması hâlinde** de **uzlaşma hükümleri uygulanmaz** (m. 253/3).

Uzlaştırma Süreci

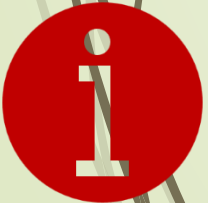
Taraflar

**şüpheli veya
Sanık**

**Mağdur
veya
Suçtan Zarar Gören
Gerçek veya Özel Hukuk
Tüzel Kişisi**

İşlenen suç uzlaştırmaya tâbi olsa bile, suçtan zarar görenin kamu tüzel kişisi olması durumunda uzlaştırma hükümleri uygulanamayacaktır.

Soruşturma Evresinde Uzlaştırma

- Soruşturma evresinde uzlaştırma usulünü uygulayabilmek için, **soruşturma konusu suçun işlendiğine dair kamu davası açılmasını gerektirir, yeterli şüphe oluşturacak delilin bulunması gerekir** (m. 253/4).
- Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tâbi olması ve kamu davası açılması için yeterli şüphenin bulunması hâlinde, **dosya Başsavcılık bünyesinde kurulmuş olan uzlaştırma bürosuna gönderilir** (m. 253/4).
- Büro tarafından, avukatların veya hukuk öğrenimi görmüş kişilerin yer aldığı listelerden « **uzlaştırmacı** » görevlendirilir. CMK'da öngörülen hâkimin davaya bakamayacağı haller ile reddi sebepleri, uzlaştırmacı görevlendirilmesi ile ilgili olarak göz önünde bulundurulur (m. 253/10).
- Uzlaştırmacı, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene «**uzlaşma teklifi**»nde **bulunur**. Şüphelinin, mağdurun veya suçtan zarar görenin reşit olmaması halinde, **uzlaşma teklifi kanunî temsilcilerine yapılır** (m. 253/4).
- Uzlaşma teklifinde bulunulması halinde, **kişiye uzlaşmanın mahiyeti ve uzlaşmayı kabul veya reddetmesinin hukukî sonuçları anlatılır** (m. 253/5).

SORUŞTURMA NO : /

UZLAŞTIRMA BÜROSUNA GÖNDERME KARARI

ŞİKÂyetçi
ŞÜPHELİ
SUÇ
SUÇ TARİHİ
SUÇ YERİ
SEVK MADDELERİ
DELİLLER

SORUŞTURMA EVRAKI İNCELENDİ

Maddi Olay ve Delillerin Değerlendirilmesi :

.....
Hukukî Nitelendirme:

.....
Karar:

Şüpheli hakkında isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesi uyarınca “uzlaştırma “ kapsamındaki suçlardan olması, kamu davası açılmadan önce şüpheli ile mağdurun uzlaşmak isteyip istemediklerinin teklif edilmesi ve uzlaştırma işlemlerinin takibi için dosyanın Cumhuriyet başsavcılığı **UZLAŞTIRMA BÜROSUNA GÖNDERİLMESİNE,**

Uzlaşma teklifi ve uzlaştırma işlemlerinin takibinin Uzlaştırma bürosunca yapılmasına karar verildi.

Cumhuriyet Savcısı

Uzlaştırma Bürosuna Gönderme Kararı

Uzlaştırma Yoluna Gidememe

► Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan **adreste bulunmama** veya **yurt dışında olma** ya da **başka bir nedenle mağdura, suçtan zarar görene, şüpheliye veya bunların kanunî temsilcisine ulaşamaması** halinde, **uzlaştırma yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır** (m. 253/6).

- Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar gören, kendisine **uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren «üç gün içinde» kararını bildirmediği takdirde, teklifi reddetmiş sayılır.**
- Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanunî temsilcisi ya da vekilinin **müzakerelere katılmaktan imtina etmesi halinde, uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır** (m. 253/13).
- Uzlaştırma müzakereleri **«gizli olarak»** yürütülür. Uzlaştırma müzakerelerine **şüpheli, mağdur, suçtan zarar gören, kanunî temsilci, müdafî ve vekil** katılabilir (m. 253/13).
- Uzlaştırmacı, müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebilir; **Cumhuriyet savcısı, uzlaştırmacıya talimat verebilir** (m. 253/14).

- Uzlaştırmacı, dosya içindeki belgelerin birer örneği kendisine verildikten itibaren «**en geç otuz gün içinde**» uzlaştırma işlemlerini sonuçlandırır. Uzlaştırma bürosu **bu süreyi her defasında yirmi günü geçmemek üzere en fazla iki kez daha uzatabilir**. (m. 253/12).
- Uzlaşma müzakereleri sonunda uzlaştırmacı, bir «**rapor**» hazırlayarak kendisine verilen belge örnekleriyle birlikte **uzlaştırma bürosuna verir** (m. 253/15).
- Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde, tarafların imzalarını da içeren raporda, **ne suretle ulaşıldığı ayrıntılı olarak açıklanır** (m. 253/15).
- Uzlaştırma bürosu soruşturma dosyasını, raporu ve varsa yazılı anlaşmayı Cumhuriyet savcısına gönderir (m. 253/15).
- Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın, tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirlerse raporu veya belgeyi mühür ve imza altına alarak soruşturma dosyasında muhafaza eder (m. 253/17).

UZLAŖTIRMA RAPORU ÖRNEĞİ

UzlaŖtırma No	:
Cumhuriyet BaŖsavcılıĐı SoruŖturma No	:
Mahkeme Esas No	:
UzlaŖtırma konusu suç / suçlar	:
UzlaŖtırmacının	:
Adı ve Soyadı	:
Sicil Numarası	:
İletişim Adresi	:
Görevlendirme tarihi	:
Dosya içindeki belgelerin birer örneğinin verildiği / UzlaŖtırma süresinin baŖladığı tarih	:
UzlaŖma teklif tarihi	:
Ek süre verilme tarihi ve süresi	:
Ŗüphelinin / Sanığın / Kanunî temsilcisinin	:
Adı ve Soyadı	:
T.C. kimlik numarası	:
Adresi	:
Müdafii	:
Adı ve Soyadı	:
T.C. kimlik numarası	:
Adresi	:
Kayıtlı olduğu baro ve sicil numarası	:

Mağdur/Katılan / Suçtan zarar görenin /

Kanunî temsilcisinin :

Adı ve Soyadı :

T.C. kimlik numarası :

Adresi :

Vekilin :

Adı ve Soyadı :

T.C. kimlik numarası :

Adresi :

Kayıtlı olduğu baro ve sicil numarası :

Tercümanın :

Adı ve Soyadı :

T.C. kimlik numarası :

Adresi :

Taraflardan biri yabancı ölkede oturuyorsa

Türkiye’de göstereceği ikametĐahı :

Taraflardan biri yabancı ve Türkiye’de göstereceği
bir ikametgâhı yok ise ülkesindeki ikametgâhı _____ :

Raporun düzenlendiği yer ve tarihi _____ :

Uzlaştırma süresi _____ : () Gün

Uzlaştırma sonucu _____ :

.....
Tarafların üzerinde anlaştıkları edim, edimin yerine getirilme şekli ve zamanı:

.....
Uzlaştırmanın başarısızlıkla sonuçlanması hâlinde nedenleri:

.....
İmzalar

Şüpheli / Sanık _____ :

Mağdur / Katılan _____ :

Suçtan zarar gören _____ :

Müdafi _____ :

Vekil _____ :

Kanunî temsilci _____ :

Uzlastirmaci _____ :

ONAY ŞERHİ

Uzlaştırmanın Sonuçsuz Kalması

- Tarafların uzlaşmamaması durumunda, soruşturma işlemlerine devam edilir.
- Uzlaştırmanın «sonuçsuz kalması halinde» **tekrar uzlaştırma yoluna gidilemez** (m. 253/18).
- Bununla birlikte, uzlaşma teklifinin reddedilmesine rağmen, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler (m. 253/16).

Uzlaşmanın Sonuçları (m. 253/19)

- Uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini def'aten yerine getirmesi halinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.
- Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arzetmesi halinde, m. 171'deki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında «kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı» verilir. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez.
- Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, m. 171/4'teki şart aranmaksızın kamu davası açılır.
- Uzlaşmanın sağlanması halinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılamaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır.
- Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, 2004 sayılı İİK m. 38'de yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılır.

Delil Değerlendirme Yasağı

- Uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz (m. 253/20).

► Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunduğu tarihten itibaren, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç, uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek uzlaştırma bürosuna verdiği tarihe kadar **dava zamanaşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez** (m. 253/21).

Kovuşturma Evresinde Uzlaştırma

- Kamu davası açıldıktan sonra kovuşturma konusu suçun uzlaşma kapsamında olduğunun anlaşılması halinde, kovuşturma dosyası, uzlaştırma işlemlerinin 253. maddede belirtilen esas ve usûle göre yerine getirilmesi için uzlaştırma bürosuna gönderilir (m. 254/1).
- Uzlaşma gerçekteştiği takdirde, mahkeme, uzlaşma sonucunda sanığın edimini def'aten yerine getirmesi halinde, davanın düşmesine karar verir (m. 254/2).
- Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arzetmesi halinde; sanık hakkında, m. 231'deki şartlar aranmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Geri bırakma süresince zamanaşımı işlemez (m. 254/2).
- Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, mahkeme tarafından, m. 231/11'deki şartlar aranmaksızın, hüküm açıklanır (m. 254/2).

Birden Çok Fail Bulunması Hâlinde Uzlaşma

- Aralarında iştirak ilişkisi olsun veya olmasın **birden çok kişi tarafından işlenen suçlarda, ancak uzlaşan kişi uzlaşmadan yararlanır.** (m. 255).

Müsadere Usulü

- Müsadere kararı verilmesi gereken hâllerde (TCK m. 54, 55), **kamu davası açılmamış** veya **kamu davası açılmış olup da esasla beraber bir karar verilmemişse**; karar verilmesi için, Cumhuriyet savcısı veya katılan, davayı görmeye yetkili mahkemeye başvurabilir (m. 256/1).
- **Kamu davası açılmış olup da iade edilmesi gereken** eşya veya malvarlığı değerleri ile ilgili olarak **esasla birlikte bir karar verilmemiş olması durumunda**, mahkemece re'sen veya ilgililerin istemi üzerine bunların iadesine karar verilir (m. 256/2).
- Bu kararlar **«duruşmalı»** olarak verilir. Müsadere veya iade olunacak eşya veya diğer malvarlığı değerleri **üzerinde hakkı olan kimseler de duruşmaya çağrılır**. Bu kişiler, **sanığın sahip olduğu hakları kullanabilirler** (m. 257/1,2). Suç konusu olmayıp **sadece müsadereye tâbi bulunan eşya**nın müsaderesine **sulh ceza hâkimi tarafından duruşma yapılmaksızın karar verilir** (m. 259).
- Çağrıya uymamaları, işlemin ertelenmesine neden olmaz ve hükmün verilmesini engellemez (m. 257/3).

Kanun Yolu

- CMK m. 256 uyarınca verilecek hükümlere karşı Cumhuriyet savcısı, katılan ve m. 257'de belirlenen kişiler için istinaf yolu açıktır (m. 258).

Özel Yetkili Mahkemeler Süreci

ÖZEL YETKİLİ MAHKEME BUGÜN
HAVAYA DÜŞMESİ BEKLENEN
1. CEMRENİN DÜŞÜŞÜNÜ
İLERİ BİR TARİHE ERTELEDİ...

Özel Yetkili Mahkemeler Süreci

- Genel ceza muhakemesi yanında özel soruşturma ve kovuşturma usulleri ceza muhakemesi uygulamamızda uzun bir süre mevcut olmuştur.
- 1973 yılında kurulup 1975 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından ilgili kanunu iptal edilinceye kadar görev yapan DGM uygulaması, asıl olarak 16.06.1983 tarihli ve 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile kurulmuş ve 2004 yılına kadar devam etmiştir.
- 16.06.2004 tarihli ve 5190 sayılı Kanunla DGM'ler kaldırılmış ve büyük ölçüde bu mahkemelerin devamı niteliğinde olan özel yetkili ağır ceza mahkemeleri kurulmuştur.
- 1412 sayılı CMUK'un 394-a ve devamı maddelerinde yer verilmiş olan bu mahkemelerin devamı niteliğinde olan ve 01.06.2005 tarihinden itibaren 5271 sayılı CMK'nın 250-252 maddelerine kısmen benzer şekilde aktarılan özel yetkili ağır ceza mahkemesi uygulaması 2012 yılına kadar devam etmiştir.

-
- CMK'nın 250-252. maddelerinde düzenlenmiş bulunan özel yetkili mahkemeler, 02.07.2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, 3713 sayılı TMK kapsamına alınmıştır.
 - 21.02.2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanunla, TMK m. 10'da yer alan ağır ceza mahkemeleri de kaldırılmıştır.
 - Böylece, 1773 sayılı Kanunla 11.07.1973 tarihinde Türk ceza muhakemesi mevzuatına giren müstakil bir teşkilata sahip DGM uygulaması, 41 yıl sonra mevzuattan çıkarılmıştır.

CMK'da Yer Alan Özel Yetki Düzenlemeleri

- Türk Ceza Kanununun 302, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 316 ncı maddelerinde düzenlenen suçlar hakkında, görev sırasında veya görevinden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır. 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 26 ncı maddesi hükmü saklıdır **(m. 161/8)**.
- Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar, ceza miktarına bakmaksızın, ağır ceza mahkemelerinin madde bakımından yetkisinde kabul edilmiştir **(Teşkilat Kanunu m. 12)**.
- Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlarla ilgili yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda, kolluk tarafından düzenlenen tutanaklara, ilgili görevlilerin açık kimlikleri yerine sadece sicil numaraları yazılır. Kolluk görevlilerinin ifadesine başvurulması gerektiği hâllerde çıkarılan davetiye veya çağrı kâğıdı, kolluk görevlisinin iş yeri adresine tebliğ edilir. Bu kişilere ait ifade ve duruşma tutanaklarında adres olarak iş yeri adresleri gösterilir **(m. 169/7)**.

- Sulh ceza hâkimliği kararlarına yapılan itirazların incelenmesi, o yerde birden fazla sulh ceza hâkimliğinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen hâkimliğe; son numaralı hâkimlik için bir numaralı hâkimliğe; ağır ceza mahkemesinin bulunmadığı yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine; ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, en yakın ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine aittir (m. 268/3).
- Suçtan zarar gören, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde, bu kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine itiraz edebilir (m. 173/1).
- Mülki amirlerce belirlenecek kolluk amirleri tarafından gözaltı kararı verilebilmesini mümkün kılan düzenleme (m. 91/4).

- Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar (318 inci, 319 uncu, 324 üncü, 325 inci ve 332 nci maddeler hariç) ile 3713 sayılı Kanunun kapsamına giren suçlar sebebiyle açılan soruşturmalar suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan Cumhuriyet başsavcılığınca yürütülür. İl Cumhuriyet savcısı, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısından soruşturmanın kısmen veya tamamen yapılmasını isteyebilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı zorunlu olan delilleri toplar ve gerekmesi hâlinde alınacak kararlar bakımından bulunduğu yer sulh ceza hâkimliğinden talepte bulunur **(Teşkilat Kanunu m. 21/4)**.
- Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ve Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ile örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu ve uyarıcı madde imâl ve ticareti suçları bakımından gözaltındaki şüphelinin müdafisi ile görüşme hakkı Cumhuriyet savcısının istemi üzerine, hâkim kararıyla yirmidört saat süreyle kısıtlanabilir; bu zaman zarfında ifade alınamaz **(m. 154/2)**.

- Mahkeme, fiili sebepler veya güvenlik gerekçesiyle duruşmanın il sınırları içinde başka bir yerde yapılmasına karar verebilir. Bu karara karşı itiraz yolu açıktır **(m. 19/3)**.
- İddianame veya iddianame yerine geçen belgede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirmesi anlatılır **(m. 191/3-b)**.
- Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı geçemez **(m. 102/2)**.
- Naip veya istinabe yoluyla sorgusu yapılan sanığa ait sorgu tutanakları, naip veya istinabe yoluyla dinlenen tanığın ifade tutanakları ile muayene ve keşif tutanakları gibi delil olarak kullanılacak belgeler ve diğer yazılar, adlî sicil özetleri ve sanığın kişisel ve ekonomik durumuna ilişkin bilgilerin yer aldığı belgeler, duruşmada anlatılır **(m. 209/1)**.

- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar veya örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından;
- ❖ Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren kırk sekiz saati, toplu olarak işlenen suçlarda dört günü geçemez. Delillerin toplanmasındaki güçlük veya dosyanın kapsamlı olması nedeniyle gözaltı süresi, birinci cümlede belirtilen sürelerle bağlı kalmak kaydıyla, en fazla iki defa uzatılabilir. Gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin karar, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine yakalanan kişi dinlenilmek suretiyle hâkim tarafından verilir. Yakalama emri üzerine yakalanan kişi hakkında da bu bent hükümleri uygulanır **(TMK geçici m. 19)**
- ❖ 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 108 inci maddesi uyarınca yapılan tutukluluğun incelenmesi en geç, otuzar günlük sürelerle dosya üzerinden, doksanar günlük sürelerle kişi veya müdafî dinlenilmek suretiyle resen yapılır **(TMK geçici m. 19)**